

Krištof Dovjak

DEDAL

Zbirka e-DRAMA

DEDAL Krištof Dovjak

Urednik Frane Mazovec

Skulpturi na platnicah Nesim Tahirović, *Skulptura V. in Obredni predmet XVIII.*

Fotografija Munever Salihović

Lektura S.S.

Oblikovanje, prelom in digitalizacija MM grafika d.o.o., Radomlje

Založnik Seguro d.o.o., Ljubljana, 2015

Za založnika Frane Mazovec

E-pošta e-knjiga.org@outlook.com

Izdaja je brezplačno dostopna na spletni strani
e-knjiga.org
dLib.si

Imetnik stvarnih avtorskih pravic na tem delu je Krištof Dovjak. To delo je na razpolago pod pogoji licence Creative Commons 2.5 (priznanje avtorstva, nekomercialno, brez predelav). V skladu s to licenco sme vsak uporabnik ob priznanju avtorstva delo razmnoževati, distribuirati, javno priobčevati in dajati v najem, vendar samo v nekomercialne namene. Dela ni dovoljeno predelovati.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-2(0.034.2)

DOVJAK, Krištof

Dedal [Elektronski vir] / Krištof Dovjak. - El. knjiga. - Ljubljana : Dedal, 2015. -
(Zbirka e-Drama)

Način dostopa (URL): <http://www.e-knjiga.org>

ISBN 978-961-6612-62-3 (pdf)

ISBN 978-961-6612-63-0 (ePub)

279552768

©Seguro d.o.o., Ljubljana, 2015

Krištof Dovjak

DEDAL

(komorna igra)

Osebe:

Dedal

Polikasta, njegova sestra

Talos, njen sin

Smetar

Minos II., kretski kralj

Pasifaja, njegova žena

Godi se v Atenah in na Kreti

PROLOG

(Na oder pade Talos.)

TALOS: Povejte Dedalu, da ga imam rad in da ljubim vse, kar je ustvaril iz kamna. Navdahnili me je zanj in z njim za nebo-letenje. Spremenil me je, s svojo umetnostjo, v ptico – obžalujem stric *(Hoče vstati.)*. Zdaj sem na tleh. Hvala vam, prisrčna hvala vsem, ki ste vzljubili moja zgodnja dela celo bolj od Dedalovih. Hvala vam za odkrit aplavz, ki pa je prebudil nevoščljivost. *(Hoče vstati.)* V moji glavi so rdeči strešniki. Hudo me skeli. Od znotraj me odplakuje neznansko lepa in komajda strašljiva, strgana toplina. Je kje zdravnik, ki bi jo zašil? Kako pa se šiva toplina? Kakšno bi naj bilo vreteno, ki nanj navil bi človek dušo kakor mehko, mehko in neskončno nit? Povej Dedalu, da letim, mati. Ptiček sem.

SMETAR: Nisem tvoja mati, cenjeni Talos. Samo smeti pobiram pod obzidjem.

TALOS: Čemu »samo«? Vsak poklic je lep. Mar smetar ne opravlja lepih del?

SMETAR: Bi res znal napraviti vreteno za niti duš?

TALOS: Tak sem kakor votla maketa svetišča. Za vreteno, ki bi ga rada, nimam več idej. Odvijam se s toplino.

SMETAR: Ubogi otrok.

TALOS: *(Z eno roko s težavo zakrili po zraku.)* Dedalov učenec ni več otrok, mati. Bil sem dober učenec. Mar ne?

SMETAR: Videl sem. Vse sem videl.

TALOS: Kaj pa si videla, mati? Nabrit nasmeh otroka izza obzidja? Kaj si slišala, mati? Ptičko? Glej naprej! *(Slišimo ptico, ki vzleti iz borove krošnje.)* Poslušaj naprej. Šumim kakor slaba skica, ki jo dlan zmečka in vrže proč. Zmečkan papir je nov začetek. Iz njega pobalin naredi ptička. *(Talos umre.)*

PRVO DEJANJE

PRVI PRIZOR

POLIKASTA: Na bruhanje mi gre.

DEDAL: Bruhajo nosečnice.

POLIKASTA: Talosova smrt je hujša od porodne bolečine. Zakaj, Dedalus!?

DEDAL: Nobeno življenje, Polikasta, ni nič v primerjavi s tem, kar zmorem in še moram iztisniti iz kamna. Moj jezik je jezik kladiv in dlet.

POLIKASTA: Res misliš, da boš zaradi stavb nesmrten? Čas podre vse, če prej ne podre vsega sovražna vojska. (*Bruhne.*) Odkrušek, rezilo belo, ki me paraš, brat.

DEDAL: Zanikam.

POLIKASTA: Kaj zanikaš?

DEDAL: Z omiko stavb, ki sem jih Atenam dal, zanikam tvoje očitke. Ti tega ne razumeš. Talos pa je razumel in je imel v sebi preveč, toliko preveč, da bi postal potres, potresni val.

POLIKASTA: Kakšen potres, kakšen, kakšen val?

DEDAL: Moj dragi nečak. Moj najbolj nadarjeni učenec je mrtev. Ta dlan, sestra, pa je odločna, ustvarjalna ploskev.

POLIKASTA: (*Izbruha žolč.*) Zločin! Zločin!

DEDAL: Jaz temu pravim valobran.

POLKASTA: Talos ni bil val.

DEDAL: Talosa ni več. Moje stavbe še. Zanje gre, za dlani, ki jih niti slaba vest ne trese.

POLIKASTA: Ti nimaš vesti. Niti zanikaš ne!

DEDAL: Tebi priznam uboj. Oprosti mi, takole, med štirimi očmi. Sestra bratu.

POLIKASTA: Areopag ti bo sodil.

DEDAL: Areopag je prostor. Je grič. Je kamen. Tvoja beseda proti moji?

POLIKASTA: Njihova razsodba proti moji.

DEDAL: Kaj pa je tvoja razsodba?

POLIKASTA: Jaz bi te najraje ubila, sebična, samoljubna zver.

DEDAL: Preveč sem naredil, da bi ne gojil sebičnosti in samoljubja. In sodniki ne bodo razsodili tebi v prid. Ubij me, konec.

POLIKASTA: Kaj vse si ti upaš!!!

DEDAL: Če me grič obsodi, obsodi Atene, polis na potresni val. Sploh pa, sestra, za sojenje so potrebne priče in dejstva. Kje je priča? Kje dejstvo?

POLIKASTA: Sam si priča.

DEDAL: Znam se nasmejati lepše od najlepših pročelij, ki sem jih ustvaril, priča, ki ne priča proti sebi. *(Polikasta nemo odide s prizorišča. Dedal gre odločno v globino odra.)*

DEDAL: Smetar! Tu je nekdo bruhal!!

DRUGI PRIZOR

(Dedal se pred zadnjo steno obrne in odločno pride na rampo. Zdaj ga vidimo, kako stopi pred vrhovno sodišče na areopagu. Precej časa si vzame za govor.)

DEDAL: Spoštovani zbor sodnikov, ne razumem! Ne vem, kaj hočete s tem nezaslišanim početjem? Ko je Talos padel, sem bil s kamnoseki. Lahko potrdijo. Res so moji delavci, a Polikasta, ki me obtožuje umora, je moja sestra. Vse skupaj bi bilo smešno, če ne bi bilo grozno. Izgubljam čas. Smrt nečaka, najboljšega učenca, ki sem ga kdaj imel, naslednika, ki bi me presegel v delih, me je hudo pretresla. Skorajda tako, kot je moja sestro. Polikasta, čeprav sva istega rodu, ne sprejema dobro hudih udarcev usode. Sam znam skriti čustva, čeprav boleča. Bolj me boli navznoter, bolj postaja moj obraz brezizrazna maska. Tog postanem, ko trpim in ni po moje, cenjeni zbor. Sočustvoval bi! Žaloval bi! Namesto tega stojim pred vami. Kako naj odgovarjam? Ničesar nisem zakrivil! Opozarjam vas, cenjeni zbor sodnikov. Apeliram k razmisleku ob kočljivi obtožbi, v kateri moja sestra trdi, da je tale dlan pahnila Talosa z obzidja. Mar ga nisem ves čas z veseljem učil in mu dajal najboljše, kar imam? Je kakšna priča za hude obtožbe, cenjeno sodišče? Je vse skupaj slama? Ko stojim pred vami brez razloga, se sprašujem, kaj se dogaja z našimi Atenami. Mar ne bodo ovenele sončnice na travniku? Bodo, pravim. Bodo. Samo zaradi omike, ki ji služim s srcem, sem prišel, da odgovorim in vam povem po svoji resnici. Nisem kriv. Nisem. Preden začnete izpraševati, preudarite pri sebi. Počakal bom. Ubogi sestri ne zamerim. Bratsko dlan ji dvigam v pomoč. In ne samo njej. Četudi osramočen, se tu, pred vami vsemi, kot stavbenik, ki gleda svet z odprtimi očmi, zavezujem s tem, kar najbolj znam. Postavil bom stavbo, vsaj približno vredno smrti mojega nečaka. Smrt je za svojce rezilo, ki para srce, in ni vsak človek dovolj močan. Ne, ni. To vemo vsi. Zato jaz vprašam vas: mar ni sramota, ki sega do dna morja in vrh neba, da so Atene še danes, še danes brez stavbe za ljudi, ki so jim izgube bližnjih omračile um? Apeliram! Podprite moj načrt, plod izgube dragega nečaka in mi dovolite delati, da bo vse skupaj dobilo smisel. Resnično, počutim se slabo in nelagodno. Povrh vsega me peče slaba vest. Da, kriv sem. Priznam. Jaz sem rekel Talosu, naj se gre raztrest na obzidje, razvetrit. Če je za to predpisana kazen, mi jo naložite. Sprejel bom vse, kar razsodi častitljivi zbor. Spoštujem polis, Atene, atensko omiko. Spoštujem grič, kamen. Postavil bom stavbo, vredno smrti mojega nečaka.

SMETAR: Laže! Vse sem videl! Videl sem, častitljivi zbor. Dedal je potisnil Talosa čez rob. Še trije so videli isto, kar sem videl sam. Razbežali so se, še preden je fant tresnil na tla, jaz pa, jaz sem otrpnil, osuplo gledal brez moči, da bi mu pomagal. Še danes me je groza. Ko je Talos izdihnil, je iz krošnje borovca vzletela ptica.

DEDAL: Smejem se vam, sodniki. Smejem se vam v brk. Beseda smetarjev proti besedi stavbenika!?? Na smeh mi gre. S stebri stavb, ki sem jih postavil vsem Atencem v dar, je podprt moj smeh

in moj posmeh. Velja vam vsem, sodniki, ki ste v mojih očeh padli, tako nizko padli, da bo zaradi nizkotnosti padel polis, ki sem mu jaz temelj, jaz steber, jaz pročelja, jaz stavbe, jaz strehe, jaz svetišča, jaz preklade, jaz. Da, jaz se namreč – in to je dejstvo – čiste vesti lahko zatečem v svetišče, v moje, poudarjam, moje svetišče!! Kar nekaj sem vam jih postavil, mar ne!?? A ste pozabili, preprosto pozabili in še in še in še pozabljate, kaj vse sem vam, sem nam, vam-nam, nam-vam sem ob svetiščih še postavil? Lepo vas prosim, prosim, prosim, kaj se pa gremo? Mar ti – da, prav ti! – sploh veš, sploh, sploh kako sploh stoji stavba, da stoji, da, da, da, da ne pade, da se ne prekucne? Da-ne? Ne-da? Kaj so to za eni vaši obrati spraševanj? Kaj pa je stavba? Pojma nimate. Kaj je hlev, ne veste! Kaj je kurnik, ne veste! In ti – da, ti, ki mi sodiš – mar znaš sekati, s svojimi nežnimi prsti v kamen? Kaj pa je kamen? Ti tam! Mi znaš ti povedati, kaj je kamen, ti, ki se prav tako kot vsi sklicuješ na smetarjev »Videl sem!«? Ne vem, res ne vem in ne razumem. Veliko pomembnega dela me čaka, jaz pa stojé tratim dragoceni čas na griču, kamnu. Naj vam brusim ladijski pod, ki so vam ga narobe položili slabi mojstri? Šušmarji! Povsod šušmarstvo! Kako si sploh drznete, mene, pravnuka Erihtonija, ki je, iz zemlje rojen, prvi kralj Aten, razglašeno spraševati, kaj sem storil s to dlanjo? Poglejte Atene, povsod ta dlan! Naj bo vsega hitro konec! Da-da-da, s to dlanjo. Da, z dlanjo izpolnjujem delo Pozejdona, ki še kleše v kamen z morjem. Pa primerjajte silo morja z mojo majhno-veliko dlanjo in presodite. Kar presodite. Čiste vesti lahko dvignem dlan nad vse. Ta dlan je klesala za vas. Lepša vam dni, kajti stavbe, ki sem jih postavil, so lepe za oko, trdne za potres. Večne so, nesmrtné. Ko sodite tej dlani, sodite tudi Erihtoniju, prvemu kralju. Ko sodite meni, se odrekate rojstvu iz zemlje in se udinjate smetem. Smejem se. Posmehujem se. Moja dlan pa, da-da, moja dlan joče. Joče kri, vam pravim. Joče, obsojena na izgon. Naj vam bo, idioti! Moja dlan je zapisana marmorju, ta grič metli, slepci. Odhajam, po krivem izgnan. Moje stavbe, kipi in kamen neizklesan ostajajo v Atenah. Podarjam vam vse, vam, ki me izganjate, in Minos, tiran, mi stopa v bran. Pri njem, ki ve, kdo sem, kaj sem – kdo-kaj?, kaj-kdo? – bom našel zatočišče. Ne priznavam vas. Smejem se vam. Posmehujem se vam. Niti sence na pročeljih, pročeljih niste. Niste, niste, niste. Zame niste.

TRETJI PRIZOR

(Dedal, Polikasta.)

DEDAL: Ti torej tudi meniš, da je najin praded Erihtonij, ki se je iz zemlje rodil, zaman žrtvoval hči Htonijo za zmago in tako zaščitil Atene pred porazom?

POLIKASTA: Talosa ni zaščitil nihče.

DEDAL: Svojo kri izdajaš, zemljo, iz katere smo.

POLIKASTA: Nikogar, ničesar ne izdajam. Posloviva se.

DEDAL: Kako naj se posloviva? Kot brat in sestra?

POLIKASTA: Kot dva, ki so hude reči za njima.

DEDAL: Zakaj me nisi ubila?

POLIKASTA: Težko sem se zadržala.

DEDAL: Maščevala bi se. Pustil bi, da mi prerežeš vrat.

POLIKASTA: Poslušaj, zmešan si.

DEDAL: Če bi mi dala minuto, dve, bi pojasnil.

POLIKASTA: Ubil si ga. Kaj naj ob taki nizkotnosti sploh počne beseda?

DEDAL: Ubil sem ga z razlogom.

POLIKASTA: Ubijanje je ubijanje.

DEDAL: Mar lahko povem še enkrat? Ves čas me prekinjaš!!!

POLIKASTA: Odidi, Dedalus!

DEDAL: Kakor stebri nosijo svetišče, nosim jaz rodovno ime Erehtidov naprej. Iz preteklega v prihodnje. Talos pa nosi naprej ime in rod nekega, pač nekega moža s katerim si spočela.

POLIKASTA: Talos ne nosi ničesar več.

DEDAL: Bi nosil, če ga ne bi porinil čez rob. Moral sem ga. Zaradi rodovnika sem ga. Zaradi družinskega ponosa. Zaradi teže posvečenega imena, ki seže do bogov. Jaz sem izgnan. Stavbe ostajajo. Izgnala si me ti. In toliko bi lahko še dal Atenam.

POLIKASTA: Sodišče te je izgnalo.

DEDAL: Zarota. Podla spletkar. Ti njen člen. Ali ne razumeš?

POLIKASTA: Ne, ne razumem!

DEDAL: Ta metla udriha po najinem pradedu, prvem kralju Aten.

POLIKASTA: Kaj govoriš? Kaj ti govoriš?

DEDAL: Bil sem jim spotika. Zadnja spotika, zadnji pomemben Erehtid, s katerim je potrebno pomesti. Tako kot je najin praded prvi kralj Aten, sem namreč jaz prvi kralj stavbene umetnosti. Prvi kralj kamnoseštva, kiparstva, oče slikarstva.

POLIKASTA: Morilec si!

DEDAL: Ta politična zarota zoper Dedala, pravnuka Erihtonija, je zarota proti umetnosti. Za umetnost torej ni nikomur več.

POLIKASTA: Ubil si, paraš mene, ubijaš sebe.

DEDAL: Zasadila si mi nož v hrbet.

POLIKASTA: Nož?

DEDAL: Nisem si mislil, da boš tožila. Iskreno sem upal, da imaš vsaj kanček občutka za rod. Kaj pa je Talosovo življenje v primerjavi z mojim delom, kaj? Kaj je uboj nečaka v primerjavi s tem, da žrtvuješ lastno hčer za blagor drugih?

POLIKASTA: Vse te reči, Dedal, ne sodijo k omiki, na katero se sklicuješ.

DEDAL: Jaz sem vzel življenje nečaku zaradi višjih ciljev. Pa ti?

POLIKASTA: Jaz nisem nikomur vzela življenja.

DEDAL: Da, da, da, ti si tožila.

POLIKASTA: Sem, tožila sem. Če bi ne bilo sodišča, bi se verjetno maščevala.

DEDAL: Bilo bi bolje, če bi me zaklala.

POLIKASTA: Če bi te, bi priznala prekleto krožnico, na kateri je vsa moč človeškega duha le točkica.

DEDAL: Mi boš solila pamet o geometriji!?

POLIKASTA: Tangenta smo, ne puščica, ki zmore krožnico predreti. Pri takšni geometriji, Dedal, je sodišče edino, ki nemara zmore odvod.

DEDAL: Sodišče ne presega žrtvenega kozla, pitanca.

POLIKASTA: Pač ga.

DEDAL: Še enkrat povem: jaz sem z žrtvenega oltarja pahnil Talosa. Zaradi umetnosti, ki ohranja dobro ime Erehtidov, sem ga, tako kot je Erehtonij žrtvoval svojo hčer Htonijo. Ti, ti pa si, s tožbo, z iskanjem »pravice« naredila iz višjih ciljev smetišče, ki bo od zdaj-zdaj naprej z vsemi argumenti gohtalo pročelja, stavbe, kipe, ki sem jih ustvaril Dedal, Dedal.

POLIKASTA: Pročelja, stavbe, kipi. Z njimi upravičuješ pravico do vsega in ne dojameš, kako zaslepljen si s samim sabo. Kaj umetnost! Le Dedal, Dedal, Dedal. Bolj ko ponavljaš svoje ime, bolj, se zdi, postaja čisto, mar ne? Ne, jaz se ne bom ujela v past ponavljanja.

DEDAL: Ti, ti, ti... Ti si se ujela v past.

POLIKAST: Jaz ne.

DEDAL: Žrtvovala si nečaka sodišču. Ikar gre namreč z mano. Ikar, tvoj dragi nečak, je tudi izgnan.

POLIKASTA: Ikar...

DEDAL: Nedolžnega oltarju sodišča. Za piš metle? Za ništrc.

POLIKASTA: Nisem...

DEDAL: Nisi pomislila nanj, a? In tako je vsega skupaj konec, sestra. Krožnica zmaguje. Krožnica te je pogoltnila. Prebavlja te, Polikasta. Ne moreš ubežati. Niti mimobežnica nisi.

(Odide.)

ČETRTI PRIZOR

(Prejšnji. Smetar.)

SMETAR: Gospa, želel sem vam povedati.

POLIKASTA: Povej, človek.

SMETAR: Lahko ste ponosni na sina.

POLIKASTA: Kakšna neumnost je lahko ponos.

SMETAR: Bil sem ob njem, ko je izdihnil in se spremenil v ptico.

POLIKASTA: Se vam zdi verjetno, da se človek ob smrti spremeni v ptico?

SMETAR: Ponavadi ne, vaš sin pa je bil resnično odprto srce. Umrli je z mislijo na vreteno, ki bi zmoglo naviti niti duš.

POLIKASTA: Se vam zdi to izvedljivo?

-
- SMETAR:** Preprost človek sem, ampak zamisel se mi zdi prekrasna. Vam ne?
- POLIKASTA:** Preprosto in mrzlo bitje sem. Nekdo bi me moral popraviti, da bi s svobodno voljo zmogla vstric z neznankami. Ta čudna tukajšnost, ki jo kvari moja pomanjkljivost, je bolj ali manj peklenško vreteno.
- SMETAR:** Če bi imeli vreteno za duše, gospa, bi bili bližje božjemu.
- POLIKASTA:** Božjemu? Mar ne navijam povsem nápak božjega iz sebe? Mar ga ne mesim v zdepast klobčič, cmok, ki se zatika v goltancu rimske ceste? Nemara zato traja, traja, traja čas, v katerem hrepenenje popušča in popušča pritiskom koprnenj. Tako se v meni, pod mano, nad mano, v vsem, kar zmorem s čuti vzeti, tvori žulj. Cmok in žulj med zvezdami smo, ognojek pomanjkljive človečnosti, ki se ne razpoči, temveč buhti, raste, zadovoljen s kvasom grešnosti. Je rast v samozadostnost rast? Kaj lahko sproži približek popadka za vzgon? Kako čez oglene delce, iz katerih sem?
- SMETAR:** Gledam vas – izgubili ste sina, nečaka – in mi je hudo.
- POLIKASTA:** Ikar ni bil v misli, ko sem tožila. Nisem imela izbire.
- SMETAR:** Imeli ste pravico. Dedala bi lahko s kamnom pobili. Nihče bi vam ne oporekal maščevanja.
- POLIKASTA:** Se ti zdi prav, da tako hlastamo po pravici zase, ob krivdi, trnu duše pa smo ravnodušni?
- SMETAR:** Storili ste, kar je bilo storiti.
- POLIKASTA:** Odrinila sem toplo misel na nečaka. Slabo sem presodila.
- SMETAR:** Več govorite o Ikarju kakor o sinu. Njega, Dedala, pa bi morali, če vprašate mene, javno pahniti čez obzidje, tako kot je on pahnil Talosa. Predobro jo je odnesel.
- POLIKASTA:** Sodišče ni nož, ne sekira, ne vrv za obešanje. Ikar potrebuje očeta.
- SMETAR:** Ne razumem.
- POLIKASTA:** Dedal je bil, je in bo dober oče. Bil je tudi dober stric.
- SMETAR:** Kako naj bo morilec dober?
- POLIKASTA:** Čudno, vendar več kot verjetno. Tukajšnost ni zapovedana omejenost, daljica, ki smo jo od točke do točke dolžni polniti.
- SMETAR:** Zakaj ste torej sploh tožili?
- POLIKASTA:** Če bi ubila brata, bi nalomila vrat človečnosti, ki nemara zmore skoz grič, nad areopag. Ob Ikarju, nedolžni žrtvi, spoznavam, kako tiči v tožbi peklenško slepilo.
- SMETAR:** Dedal se je smejal, je žalil, v nič dajal. Zaslužil je. Ravnali ste prav.
- POLIKASTA:** Kaj je prav? Popustila sem tožbi.
- SMETAR:** Zaradi tega še niste od hudega.
- POLIKASTA:** Zaradi tega sem pomanjkljiva, majhna. V zenici pravšnjega sem punčica.
- SMETAR:** Mar ni grenko tujstvo v izgnanstvu enkratna možnost za vzgon?
- POLIKASTA:** V tebi je skrit talentiran tolažnik, smetar.
- SMETAR:** Mar ni rob točka za vzlet?
- POLIKASTA:** Hiter si.
-

-
- SMETAR:** Točka, s katere se bo človek odgnal, poletel in preletel zdepast cmok pokvarjene človečnosti?
- POLIKASTA:** Kako požreti cmok usode? Ga znam?
- SMETAR:** Usoda je mrzla, mrzla tvar. Proč z njo.
- POLIKASTA:** Kislo kozje mleko konča v želodcu. Odteče v jedko. Kakšnemu čez-galaktičnemu črevesju smo zapisani? Kaj in kam nas poseša? Smo sploh prebavljivi?
- SMETAR:** Človek se v labirintu izgubi. Labirinti so zato, da nas ponižajo v tavajoče smeti, ki jih raznaša pritlehni prepah med hodniki.
- POLIKASTA:** Kako gre pa burja skozi gromače v oljčnih nasadih?
- SMETAR:** Močna je, sunkovita. Brez telesa je.
- POLIKASTA:** Kako skozi gnilo gomilo maščevanj in tožb? Kako skozi kupe žrtvovanj, skozi kamnite vzorce, ki jih ves čas barvamo s pisanimi vražami? Kako skozi zid usode, ki celo boljše ravnanja odbije, spremeni v zamahe po nedolžnem? Kako skozi ihto pomanjkljive telesnosti, ki – četudi nehote – še zmeraj izganja, briše? Ljubi Ikar, bilo je nehote. »Bilo« in »nehote« vzamem nase. *(V rokah se ji znajde nož.)* Sem res lutka, ki visi na nitih čustev? Sina in nečaka imam rada. Oba sta šla. Zdaj sem sama, mrzla.
- SMETAR:** Imejte radi.
- POLIKASTA:** Obup, zmota. Moraliziranje! Fiasko!
- SMETAR:** *(Ji vzame nož.)* Pojdi skozi občutek nemoči, ki vodi nož.
- POLIKASTA:** Daj nož nazaj!!!
- SMETAR:** *(S topim delom rezila vodi nož po delih Polikastinega telesa.)* Prerežem žilo na levi roki, prerežem ti žilo na desni roki. Prerežem žilo na tej strani vratu, prerežem ti žilo na tej strani vratu. Imej rada.
- POLIKASTA:** V vdihnjen zrak se potopi nož, če zgreši srce. Pregrizni mi vrat!!!!
- SMETAR:** Ne bom se pustil dvakrat prositi. *(Jo poljubi na vrat.)*
- POLIKASTA:** Predrzen si.
- SMETAR:** Sem.
- POLIKASTA:** Poznaš poljub. Odpelji me iz Aten.
- SMETAR:** Kam?
- POLIKASTA:** Za smetmi, ki jih pobiraš.
- SMETAR:** Kaj porečejo Atenci?
- POLIKASTA:** Pusti jih obzidju. Če spustim žalno ruto s sebe, izginem. Če izginem, sem si vzela to življenje. Klič me Polikasta.
- SMETAR:** Jerebica.
- POLIKASTA:** V pleteni koš smetarjev polagam spomin na Talosa in Ikarja. Vanj dajem ljubezen.
- SMETAR:** V košu bo na prepihu.
- POLIKASTA:** Tako je prav. Prepah je mera preizkušenj.
(Polikasta spusti ruto s sebe na tla. Odideta.)
-

DRUGO DEJANJE

PRVI PRIZOR

(Dedal izroča Pasifaji šal.)

PASIFAJA: Zanalašč sem ga spustila z ram in si ga pobral.

DEDAL: Ko sem te prvič videl, so mi dlani zadrgetale kakor bajalica nad vodo. Zdaj govorim s tabo, ti zrem globoko v oči.

PASIFAJA: Na Kreti se rado trese, ti pa si, pravi moj soprog, pravšnji za sunke. Zaradi njih te je povabil.

DEDAL: Dal mi je ogromno dela, ki me drži pokonci. Take sreče nima vsak.

PASIFAJA: Sreča? Želja?

DEDAL: Srečo srečaš, sprejmeš, želja pa žre židano žito.

PASIFAJA: Kaj te trenutno vzburja, Dedal?

DEDAL: Leseni stebri. Obrnil sem jih z ožjim delom navzdol. Zaradi tega se palača ne bo sesula vase ob potresu.

PASIFAJA: Čuden falos, navzdol obrnjen steber. Bo mati Zemlja potešena? Se bo rodil nov Erehtion? Mu bo za skrbnika Atena ali Dioniz?

DEDAL: Pasifaja.

PASIFAJA: Jaz? Meni bi bil ljubši Dioniz. Komaj namreč čakam na potres. Objela bom leseni steber in se prepustila trepljanju zemlje. Tukajšnost, Dedal, tuzemskost nudita toliko oblik užitkov.

DEDAL: Stebre sem obrnil zaradi statike, les pa ne počí kakor kamen. Prožen je.

PASIFAJA: Ti zaupam zamisel o prožnem lesu?

DEDAL: Povej.

PASIFAJA: Kasneje. No, kaj te vzburja, tu na Kreti?

DEDAL: Tvoja bela polt, vaša ženska noša. Prsi razgaljene, lepe. Povsod kupole, povsod navdih.

PASIFAJA: Mene pa vzbujajo skoki čez bike, še bolj, seveda, skoki čez plot. Si vedel, da je ded mojega soproga, Minos dobri, odšel v sveto votlino, ker so se že naši stari starši preveč predajali razvratu? Zaplodili so toliko otrok, da bi otok potonil, če Zevs, tako pravijo, ne bi prišepnil rešitve. Ha! O velikih rečeh sta, pravijo, šepetala v votlini. O zakonu, ladjevju...

DEDAL: Veliko ljudi, veliko ladij. Zato ste gospodarji morja.

PASIFAJA: Ne samo to. Minos »dobri« se je iz svete votline vrnil z imenitno rešitvijo. Z zakonom je dovolil homoerotiko. Bil je res skrajni čas, da tudi takšne odnose ščiti zakon.

DEDAL: Pogosto uživaš z ženskami?

PASIFAJA: Seveda. Ženska pozna žensko bolje od moškega. Sploh pa jo pozna bolje od postavnih mladcev, ki preskakujejo bike. Kdor z dlanmi objame roge in mu uspe premet čez bikov dolgi hrbet, se, pravijo, dotakne svetlobe, mesečine.

DEDAL: Življenje tvegajo.

PASIFAJA: Tu sem, ženska, pa me preskoči! Moja sla je tolikšna, da me celo mladci mesečine ne potešijo. Laže namreč ujamejo ravnotežje na bikovih rogovih kakor na moji medenici. Sukam jo, kakor se lahko suka labris v procesiji. Dvojni sekiri mi preostane le čakanje. Vse užitke, Dedal, ki jih ponuja življenje, hočem, da jih izpopolnim.

DEDAL: Kaj bi o tem rekel Minos »dobri«?

PASIFAJA: Minosa »dobrega« je zamenjal Minos »slabi«, moj soprog, ki sploh ni slab. Je omikan mož, kralj, sodnik in v času ritualov svečenik. Piše v obeh pisavah.

DEDAL: Vaše ritualne pisave se ne bom nikoli naučil.

PASIFAJA: Jaz ne pišem rada. Meni se želi.

DEDAL: Vse imaš.

PASIFAJA: Pastirji hodijo za ovce, jaz bi pred bika.

DEDAL: Ti, pred bika? Na dvorišču?

PASIFAJA: Ne v oči, ne v rep mu ne mislim gledati, kot ga gledajo mladenke. Ne govorim o preskakovanju bika.

DEDAL: Kako pa misliš pred bika?

PASIFAJA: Tako, da v igro z bikom vstopiš ti.

DEDAL: Kipar sem, ne atlet.

PASIFAJA: Dovolj si spreten, iznajdljiv in pameten, da me spremeniš.

DEDAL: Pasifaja?

PASIFAJA: Bila sem v zapuščenem hlevu, kjer kipariš. Videla sem kip. Veliko kravo iz lesa. Si jo dokončal?

DEDAL: Ne.

PASIFAJA: Naredi tako, da bo votla. Naredi tako, da bo ležišče, in tako, da bo primerna odprtina zadaj in bo bik, ki ga že dolgo gledam, sunil vame. Bi šlo?

DEDAL: V kaj se spuščaš?

PASIFAJA: Na trebuh se spuščam in odpiram. Smo odprta družba užitkov, Dedal. Vse si privoščimo. Imamo zakone, dve pisavi, nepremagljivi ladjevji in izjemno žilico za trgovanje. Minos »slabi« pa je ves pri novi palači. Zanj je tvoj labirint klimaks. Zame bo klimaks procesija z bikom. Se bojiš?

DEDAL: Se ti ne?

PASIFAJA: Kako bi se, široko odprta, bala? Vsak dan sanjam plemenito žival. Sanjam, kako na popku ležim in terjam od tebe (*Ga objame in strastno poljubi.*), da mi ustrežeš.

DEDAL: Bom.

PASIFAJA: Daš besedo?

DEDAL: Dam.

PASIFAJA: Iz žejne želje sle bom šla naprej.

DEDAL: Barva mesečine.

PASIFAJA: Bo barva bikovega izliva zavrela na vroči medenici? (*Se stisne k Dedalu.*) Če je šel Minos »dobri« v sveto votlino, grem jaz v votlo kravo. Iz nje k tistemu, kar bo po biku. Treseš se, ko te jemljem vase. Potres in steber si. Ne boj se, izlij se. Nisem več plodna.

DRUGI PRIZOR

(Prejšnji, Minos z veliko maketo Knosoške palače.)

MINOS: Oprostita, ampak ne morem in ne morem si izbiti iz glave misli na obzidje. Postavil bi ga semle ...

PASIFAJA: Naš otok ne rabi utrjenega obzidja, Minos.

MINOS: ... za okras, sem mislil.

PASIFAJA: Norost, zapiranje!

MINOS: Bi, prosim, počakala, da se o tem, ko bo seveda utegnil, izreče Dedal?

PASIFAJA: Dedal nič ne reče.

DEDAL: (*Si popravlja oblačila in se skuša izmuzniti s prizorišča.*) Oprostita.

MINOS: Oprosti mi, Dedal! Trap sem, neobziren! Proč z obzidjem. Boljšo zamisel imam. Zgradimo tlakovano cesto vse do morja!

PASIFAJA: Jaz bi kad.

MINOS: Kad?

PASIFAJA: Veliko posodo za vodo. Stala bi sredi sobe in ne bi bilo treba v javno kopališče. Prepričana sem, da imajo Egipčanke takšne posode.

MINOS: Egipčanke so lepe.

PASIFAJA: Kdaj me boš peljal v Egipt?

DEDAL: Cesta? Kad? Votla krava?

PASIFAJA: Kdo si zdajle, Dedal? Od kod si zdajle, Dedal? Kam greš, zdajle, Dedal?

DEDAL: Cesta, obzidje, tla, posoda, krvava kad, ki ujame umor.

MINOS: Pusti obzidje, Dedal.

PASIFAJA: Kaj praviš o kadi?

DEDAL: Prek morja, prek obzidja v posodo dela, dela, ki za silo ublaži misel na meandre brez oblin, na cesto tlakovano z osatom. Kaj sem storil?

MINOS: Palačo, ki ji ni para, si storil, prekleto!

DEDAL: Kaj me obliva? Cesta, kad, tlakovci?

PASIFAJA: Nisi pri stvari! Zberi se! (*Prisoli Dedalu klofuto.*)

-
- DEDAL:** Imam kad, Pasifaja. Glej! (*Riše s prstom po tleh.*) Dedalova kad za umivanje.
- PASIFAJA:** (*Mu pritisne poljub na lice.*) Ti si božji dar, Dedal.
- MINOS:** Pa cesta?
- DEDAL:** (*Pohiti k maketi palače.*) Ob severnem vhodu postavimo teater pravokotne oblike in ob njem začnemo cesto.
- MINOS:** Tlakovano cesto.
- DEDAL:** Se bom razlil po tlakovcih ali me bodo ti še naprej oblivali? Bo morje odplaknilo nizkotnost?
- MINOS:** Poljub ti dam za pravokotni teater in tlakovano cesto! (*Ga objame. Najprej ga poljubi na čelo, potem strastno na usta.*)
- PASIFAJA:** Rada gledam moške, ko se okorno poljublajo.
- MINOS:** Jaz pa najraje boljšim v pisano solato z dateljni, grozdjem, mandeljni, spečenimi kobilicami in z veliko, veliko oljčnega olja. Bi šla končno k delu, Dedal?
- PASIFAJA:** Oljčno olje! Kopala se bom v oljčnem olju. Ko dobim kad, bo moja koža gladka, mehka, voljna.
- MINOS:** Ti si zmeraj voljna, žena.
- PASIFAJA:** Se ti zdi?
- MINOS:** Ni mi mar. Počni, kar češ. Dovolj otrok si mi dala. Ha!
- PASIFAJA:** Ariadna – najina hči – že dolgo, dolgo sanja.
- MINOS:** Kaprice!
- DEDAL:** Kaj sanja?
- PASIFAJA:** Plesno dvorano.
- DEDAL:** Ples? Dvorana? Les? Pod? Lesen pod? Poseben pod? Pod, ki drgeta, sem.
- PASIFAJA:** Les, ki drgeta, ko se Kreta ziblje v plesu. Les, ki drgeta, ko se mladenke božajo po prsih, bokih, medenicah.
- DEDAL:** Pod, ki drgeta, ko mladec v zraku...
- PASIFAJA:** ... ko mladec v premetu kaže svilkast ud in sprejema les na tleh lahkotni ples sedmih mladenk in sedmih mladcev iz tujih krajev.
- MINOS:** Po vrsti, po vrsti! Prvič: cesta...
- PASIFAJA:** Ne! Prvič: votla krava iz lesa!
- MINOS:** (*Dedalu.*) Kako pa je s cevmi za pitno vodo?
- DEDAL:** Še malo časa mi daj. Imam zamisel.
- MINOS:** Pustiva ga pri miru, draga moja. (*Jo spusti naprej.*) Za tabo!
- PASIFAJA:** Ob tebi.
- (*Pasifaja in Minos objeta odideta.*)
-

TRETJI PRIZOR

(Prejšnji. Dedal sam.)

DEDAL: *(Zbrano gleda maketo.)* Po kakšnih ceveh me je častihlepje odplaknilo v umor nečaka? Čemu me usoda ni odnesla prej od doma? So bile Atene čep razumu in ljubezni ali je čep v meni? Ta palača, stavbe, vsi načrti me brez odpustka odrešujejo in puščajo bloditi.

ČETRTI PRIZOR

(Prejšnji. Vrne se Minos.)

MINOS: Še dve stvari, Dedal.

DEDAL: Povej.

MINOS: Zdaj, ko je tako rekoč vse pod ravno streho, s katere se bo stekal dež v odtoke, te, med štirimi očmi, prosim za stol.

DEDAL: Kakšen stol?

MINOS: Kamnit stol. Naj bo stol za kralja, naj bo stol sodnika. Naj bo stol pravične oblasti. Kar pa se svečeništva in svetega tiče, k stolu pač ne sodita. Pustimo ju procesijam, labrisu, ki ga nosi svečenik – torej moja malenkost – ob praznikih. Gor pa dol, pa sem pa tja, pa tra-la-la. Oprosti, zanaša me. O stolu resno.

DEDAL: Stol pravične oblasti? Kamnit stol? Lahkoten? Prizemljen? Oboje hkrati?

MINOS: Rad te gledam, tak si, kakor ne bi bil s tega sveta.

DEDAL: Bom s stolom popravil oholi in nori izbruh na atenskemu griču?

MINOS: Mogoče ti uspe resnična mojstrovina.

DEDAL: Ne gre za mojstrovino.

MINOS: Nemara sežeš v prihodnje čase, več tisoč let naprej, in sede v stol čez tisoč petsto, čez dva tisoč let sodnik?

DEDAL: In me obsodi?

MINOS: Sodnik sem. Ne bom lagal. Obsodil te bo za uboj.

DEDAL: Izklesal ga bom, Minos. Izklesal bom kamniti stol. S spoštovanjem do sodnika, ki me bo čez več tisoč let obsodil za nečakov umor, ga bom izklesal.

MINOS: Še druga stvar.

DEDAL: Povej.

MINOS: Čeprav se zdi drugače, Pasifaje ne nosi luna. Načrt ima. Bazen semen na Kreti se suši. Če se bomo plodili le med sabo, bomo v kratkem otok norcev. Pasifajo podpiram, ker se daje dol z upanjem.

DEDAL: Bo šla do konca?

MINOS: Mora. Mora tvegati. Javno.

DEDAL: Na procesiji?

MINOS: Žal brez te, za zdaj, ne gre. Brez pompa ljudstvo ne sprejme niti zanj koristnih stvari.

DEDAL: Jaz sem delal pomp na sodišču.

MINOS: Ko bo tujek bikovega uda vdrl vanjo, bo nemara ljudstvo odprlo vrata svežemu semenu. Pasifaji se mudi. Najprej se loti lesene krave. Boš zmogel?

DEDAL: Četudi obtežen z nizkotnostjo, se ne sesujem. Stojim, ker delam.

MINOS: Mi smo pa preveč popustili užitkom. *(Se odpravi.)* Pasifaja o tem nemara ve največ, pa ji ne zamerim. Loti se krave, lesa navznoter! Ha!

PETI PRIZOR

(Prejšnji. Dedal.)

DEDAL: Navznoter? Navzven? Navzven sem steber, obrnjen. Navznoter žuželka, ki obstojno, rdečo barvo daje in vpika-vpika-vpika z njo obličje Talosa v kamnito ploščo, ki binglja, binglja s pročelja moje duše. Kaos sem ustvaril, Talos. Kvadratni kaos. Tisoč petsto sob. Stopnišča. Povsod krvavo rdeči stebri iz lesa, na glavo obrnjeni zaradi potresov. Nadstropja, položena sem ter tja in drugo na drugo. Črevo hodnikov, ki ne izsrka esenc nizkotnosti. Moje telo je mravljišče. Mravljinici slabe vesti mi ne dajo spati, Talos. Kaotična palača je moja izgubljena notranjost. Brez načrtov bi se izgubil v palači, tako kot sem se izgubil v nizkotnosti. Naj popustim, se sesujem vase? Imam Ikarja. Zanj delam, zanj se zberem, zanj snujem in imam Minosa, Pasifajo, Krečane, ki so odkritih prsi, polni idej. Lesena krava. *(Steče s prizorišča. Takoj se spet pojavi. Pred sabo potiska lesen kip krave.)* Izvotljena!! Ošiljeni glineni tulci za pitno vodo. Narejeni! Kad za enega, nemara dva, če se imata rada! Izklesana! *(Mrzlično hodi po prizorišču. Vmes potisne kravo z odra.)* Plesna dvorana počaka! Teater počaka! Cesta počaka! *(Steče s prizorišča in se takoj vrne. V eni roki nosi ogromno kocko iz belega marmorja. Okrog nje naredi krog, potem počepne. Iz kocke počasi, počasi, kakor babica pri porodu, izvleče knosoški prestol. Kocko potisne z odra. Se vrne. Potisne stol v ospredje. Nekaj časa ga v togi pozi plaho opazuje.)* Brez lažne skromnosti: lep, prekrasen stol. Zdržal bo... Vem, da bo zdržal. Vanj sem z dletom vtisnjen, kriv. *(V ozadju se na prizorišču spet pojavi lesen kip krave. Dedal stopi na rob rampe. Maje se.)*

DEDAL: Sprejemam sodbo, areopag. Priznavam krivdo, sodnik, ki me boš sodil čez tisoč, čez tisoč petsto, čez dva tisoč petsto, čez tri tisoč petsto let.

ŠESTI PRIZOR

(Prejšnji. Pasifaja gre odločno čez prizorišče v ozadje. Tam vstopi v leseno kravo. Za njo nastopi Minos. V roki nosi dvometrski labris, ki mu pade na tla. Pobere ga in stopi pred kip lesene krave. Minos suka labris. Pasifaja zakriči. Dedal se še naprej maje na rampi. Minosu je ritual z labrisom odveč, vendar dvojno sekiro nežno, lepo, na pol suče v zraku. Pasifaja močno kriči. Počasi se stemni.)

TRETJE DEJANJE

PRVI PRIZOR

(Dedal lepi ptičje perje na ogrodje za krila. Vstopi Minos. Pride Dedalu za hrbet.)

DEDAL: Še zmeraj le momlja?

MINOS: Zdaj piše.

DEDAL: Pa ti?

MINOS: Tudi jaz sem pisal. Za Atene, za Egipt, za Mikene, Šparto, za Sicilijo. Prepisoval sem Pasifajina pisma. Iz ritualne pisave sem jih prepisal v drugo, svetu berljivo pisavo.

DEDAL: Kaj piše v Pasifajinih pismih?

MINOS: Saj veš.

DEDAL: Pasifaja prosi tuje kraje za mladenke in mladeniče.

MINOS: Prosi, prosi, prosi.

DEDAL: Bodo razumeli?

MINOS: Bom rekel grdo, če rečem, da je Kreta otok obilja in je veliko staršev, ki bi radi, da njihovi otroci odidejo na boljše?

DEDAL: Mene daje domotožje. Rad bi srečal Atenca.

MINOS: Vidim, delaš krila.

DEDAL: Poskušam jih narediti. Tista na dvorišču so povsem zanič.

MINOS: Bodo ta boljša? Boš odletel?

DEDAL: V Atene?

MINOS: V Atene te ne pustim. Izgnan si, tak je zakon.

DEDAL: Drugam nočem.

MINOS: Jih boš vseeno preizkusil? Boš odletel nad morjem Atencem naproti? Boš pristal na palubi njihove ladje in jim povedal, da plujejo na boljše?

DEDAL: Krila so pretežka.

MINOS: Krila ne. Mi smo pretežki. Že naša imena so pretežka.

DEDAL: Ptič ima votle kosti. V naših je kri. Smetar je rekel, da se je Talos spremenil v ptiča.

MINOS: Sem slišal. Bi rad govoril s ptičami?

DEDAL: Neznansko rad. In rad bi naredil takšno vreteno, da bi nanj lahko navil pretekli čas. Tako me boli, Minos, ker sem ga ubil.

MINOS: Mar ni prav, da te boli?

DEDAL: Je.

MINOS: Lepega bika si naslikal.

DEDAL: Se ti zdi?

MINOS: Pol bik, pol človek. Nenavadno topla stenska slika.

DEDAL: Tu celo med ribiči velja za velik greh, če ubiješ delfina, jaz pa sem ubil nečaka, razparal sestro.

MINOS: Iz Aten so sporočili, da je storila samomor.

DEDAL: Pol človek sem, pol nenasitna zver; bik, ki žre otroke.

MINOS: Sam sliko razbiram drugače.

DEDAL: Kako?

MINOS: Kot človeško bitje, ki se preobraža.

DEDAL: Ha?

MINOS: V boljše, svetlejše, toplejše, razumnejše se spreminja.

DEDAL: Pol bik, pol človek?

MINOS: Narisal si čuteče bitje z izbrušenima konicama rogov, ki nemara šineta v neznano.

DEDAL: Jaz pa tu, na tleh, topim vosek.

MINOS: Vosek ne diha, na soncu pa se stopi.

DEDAL: Vem.

MINOS: Konica čuteča se ne stopi, predre v neberljivo.

DEDAL: Me boš učil vaše ritualne pisave?

MINOS: Z veseljem. Lahka je.

DRUGI PRIZOR

(Prejšnji. Pasifaja.)

PASIFAJA: Tudi jaz te bom učila. Lahka je.

DEDAL: Ti že hodiš?

PASIFAJA: Tudi porodnica mora po porodu čim prej na noge.

DEDAL: Te boli?

PASIFAJA: Nehaj s tem! Zakaj, hudiča, se ti smilim?

DEDAL: Zakaj bik?

PASIFAJA: Če bi prišla z odkrito besedo na dan, bi me prizadeti Krečani pobili s kamni. Šla sem mimo tvoje stenske slike. Lepa je.

DEDAL: Hvala. Minos jo razbira čisto drugače kakor jaz, ki sem jo naslikal.

PASIFAJA: Umetnik pogosto ne ve, kaj ustvari, Dedal. Zato ste, da presegate pošasti v nas. Lep bik, lep človek.

DEDAL: Jaz ne. Pošast sem! Minotaver sem! Žrem otroke.

MINOS: Grem do pristanišča.

(Odide.)

TRETJI PRIZOR

(Prejšnji, brez Minosa.)

PASIFAJA: Bi se ljubil z mano, Minotaver?

DEDAL: Saj sem se že.

PASIFAJA: Takrat si le sunil, zdaj pa delaš krila.

DEDAL: Pretrda so.

PASIFAJA: Za mehke, dolge zamahe so.

DEDAL: Spet se tresem.

PASIFAJA: To mi je pri tebi tako všeč.

(Objameta se. Poljubita se.)

ČETRTI PRIZOR

(Prejšnji. Priteče Minos.)

MINOS: Ikar je padel.

DEDAL: Krila! Vzel je krila z dvorišča!!!

PASIFAJA: Ubogi otrok, ubogi otrok!

DEDAL: Ne bo nikoli konca?

MINOS: Počasi, počasi. Gledal vaju je, objeta.

DEDAL: Občutljiv je. Prizadet je šel po krila in padel.

MINOS: Na dvorišču je padel v nezavest. Odnegli so ga v kad, da pride k sebi.

PASIFAJA: Lepo si naju prestrašil.

DEDAL: Padel je, praviš, da je padel v nezavest?

PASIFAJA: Mladeničem v njegovih letih se to pogosto zgodi.

MINOS: Zaradi narave rasti.

DEDAL: Vidva sta srčka!

MINOS: Ti si pa presran! Ha!

DEDAL: Srce mi tolče.

MINOS: Vsakemu, ki objema Pasifajo, tolče. Objemi mene. Dobro veš, da te neznansko ljubim.

PASIFAJA: Ti ne ljubiš Dedala ampak njegove umetnine. Spet si vse pomešal, Minos.

MINOS: Jaz nisem ničesar pomešal.

PASIFAJA: Pa si!

MINOS: Pa nisem!

PASIFAJA: Si, si!

MINOS: Nisem!

DEDAL: Nehajta, saj nista otroka.

PASIFAJA: Seveda sva.

DEDAL: Ob vama mi gre na otročje.

PASIFAJA: P-p-p-p-p-p...

MINOS: Pasifaja??

PASIFAJA: Po-po-to-to-to-to po-po-to-p. Po-po-to-to-to-to po-po-to-p.

MINOS: Vode!

PASIFAJA: V redu je.

MINOS: Spet momljalaš.

PASIFAJA: Spet sem jih zagledala.

MINOS: Ne boj se. Saj so v redu ljudje. Vsi ljudje so ljudje.

PASIFAJA: So kruti? So krvavi? So osvajalni? So grabežljivi? Bomo potonili v njihovi zgodovini?

MINOS: Pasifaja!!!! Odpri se.

PASIFAJA: Dobro je. Le momljam. Odpošlji pisma!! Odpošlji tudi v Mikene. Odprti smo.

MINOS: (*Dedalu. Ostro.*) Kot Krečan ti nekaj povem v obraz.

DEDAL: Povej.

MINOS: Vsi Krečani lažejo.

DEDAL: Poznam.

MINOS: Pa razumeš?

DEDAL: Trd oreh.

MINOS: Trd. Ampak jaz ti tudi ne morem pomagati. Ha! Me daje prostata! Moram proč.

(*Odide.*)

PETI PRIZOR

(Prejšnji. Pasifaja, Dedal.)

PASIFAJA: Neka Krečanka pravi, da vse Krečanke lažejo.

DEDAL: Je ta še trši?

PASIFAJA: Mi smo čudni ljudje, Dedal.

DEDAL: Lepi ste.

PASIFAJA: Radi smo, a ves čas zanikamo, da smo, kar smo. Ne lažemo. Sprejemamo in komaj čakamo mladenk, mladeničev, da nas na novo naredijo. Mi smo čudni ljudje, Dedal. Upamo. Zato se odpiramo, se mešamo in izginemo v upanje. Mogoče spet nekje pokukamo na plano kot poljub.

DEDAL: Kakšen poljub?

PASIFAJA: Pojma nimam. *(Ga poljubi.)*

ŠESTI PRIZOR

(Prejšnji. Minos.)

MINOS: Sem že nazaj. Pisma odposlana. Gremo naprej?

PASIFAJA: *(Prime Minosa pod roko.)* Jaz bi šla do pristanišča.

MINOS: Peš?

PASIFAJA: Na sprehod do vode bi šla.

(Odideta.)

SEDMI PRIZOR

(Prejšnji. Dedal. Dvigne krila. Oprta si jih na hrbet. Zamahne. Vse bolj zamahuje in ne vzleti.)

DEDAL: Se bom kdaj naučil ptičjega jezika?

(Zavesa pade.)

Ljubljana, avgust, september 2014

KRIŠTOF DOVJAK

Rojen 1.3.1967 na Švedskem. Živi v Ljubljani. Diplomiral je iz primerjalne književnosti in filozofije. Je član Društva slovenskih pisateljev in Združenja dramskih umetnikov Slovenije. Več let je bil gledališki kritik, potem hišni dramaturg v SLG Celje. Od leta 2002 je svobodni dramatik, pesnik in dramaturg. Kot dramaturg je sodeloval z večino slovenskih gledališč. Pri Cankarjevi založbi je izdal pesniški zbirki **Veter v Odiseju** (1999) in **Prometej na plakatu** (2007). Pri založbi Alica sta leta 2009 izšli knjigi **Igre iz mesta** in **Igre z dvora** z izborom šestih dramskih besedil. Akademik dr. Taras Kermauner v projektu **Rekonstrukcija in/ali reinterpretacija slovenske dramatike** obširno analizira tudi njegovo dramatiko. Leta 2011 je pri založbi UMco izšla Kermaunerjeva knjiga **Dramsko videnje(volja?) - Dovjakova dramatika**. Pod mentorskim vodstvom režiserja Mileta Koruna je bilo na AGRFT v Ljubljani (leta 2000) uprizorjeno dramsko besedilo **Belle Pâris ali obračun v Louvru**. Skladatelj Gregor Pirš je uglasbil sonete iz cikla **Opus quantum**, napisanega l. 1996, objavljenega v reviji Apokalipsa leta 2006. Glasbeno-pesniški projekt z istim naslovom je leta 2007 izšel pri Društvu slovenskih skladateljev na zgoščenki **Stičišča zvočnih svetov** in je bil predvajan na številnih evropskih radijskih postajah.

Za pisanje pesniške zbirke **Hemingwayeve ustnice**, posvečene žrtvam prve svetovne vojne in izkrcanju zaveznikov v Normandiji, za pisanje dramskih besedil: **Dedal** in **Hčere, pogreb, poroka**, ter za prevod leta 2012 napisanega dramskega besedila **Herakleji, norost** v srbski jezik (prevajalec: Ivan Antić), je avtor od Ministrstva za kulturo RS leta 2014 dobil kulturno žepnino.

Z besediloma **Herakleji, norost** in **Dedal** Dovjak nadaljuje dramsko obdelavo antičnih mitov, z dramskim besedilom **Hčere, pogreb, poroka**, ki je napisana ob tisoč dvestoti obletnici smrti Karla Velikega, pa nadaljuje dramsko obdelavo Karolingov.

Dovjakova doslej revijalno objavljena in knjižno izdana dramska besedila:

Šah-mat (Sodobnost, 1994); **Antigona** (Mentor, 1995); **Bogota-stoprvič** (Sodobnost, 1996); **Belle Pâris ali obračun v Louvru** (Sodobnost, 2000); **Pipin Mali** (Založba Alica, 2009); **Mavrična ladja pluje v Zazaradiza** (Založba Alica, 2009); **Monjoie Karla Velikega** (Založba Alica, 2009); **Antigona** (Založba Alica, 2009); **Belle Pâris ali obračun v Louvru** (Založba Alica, 2009); **Karuzo** (Založba Alica, 2009); **Nioba** (Apokalipsa, 2009); **Medeja** (Apokalipsa, 2010); **Fedra** (Apokalipsa, 2010); **Hčere, pogreb, poroka** (Apokalipsa, 2014).

NESIM TAHIROVIĆ

Rojen je 23. oktobra 1941 v Tuzli. Slikarstvo je študiral pri prof. Kostu Hakmanu v Beogradu. Ob slikarstvu se ukvarja tudi s kiparstvom in scenografijo. V svojem več kot sedeminštiridesetletnem delu je pripravil čez šestdeset samostojnih razstav in sodeloval na več kot stotih skupinskih razstavah doma in v tujini. Je dobitnik več nagrad za slikarstvo in scenografijo. Njegova dela so na ogled v številnih muzejih, galerijah in privatnih zbirkah, doma in v tujini. Živel in delal je v Italiji, na Poljskem in v Nemčiji. Je član Združenja likovnih umetnikov Bosne in Hercegovine in član Združenja likovnih umetnikov za uporabno umetnost in oblikovanje Bosne in Hercegovine. Sedaj živi in dela kot svobodni umetnik v Tuzli.

Ob človekovi krhkosti Nesim izraža tudi jok, vendar to ni jok nad krhkostjo telesa, temveč izraz žalosti nad tem, kako ljudje odzivamo nežnost, kako pozabljamo, zanikujemo otroško dušo, fantazijo, odkritosrčnost, ki smo jih še pred kratkim imeli. Ker Tahirović v brutalni tukajšnosti radikalno terja nežnost, je osupljivo ganljiv in seveda ranljiv. Kljub stiskam, ki jih pozna vsak umetnik, zmore enormno radost. Z njo pleše v nevihto nič, teme. Pleše z odločnimi, voljnimi in simbolno-gracilnimi koraki veselja, hvaležnosti, ki so spoštovanje in priklon življenju duha, ki polni, Kermauner bi verjetno poudaril, da njegove slike-skulpture, skulpture-slike: »z voljo do volje odrešujejo nič.«*

* Odlomek iz eseja *Žebelj-nit, ki ga je Krištof Dovjak napisal za Tahirovićevo razstavo in katalog Obredni predmeti in skulpture* (Atelje Figure, Sarajevo, leta 2013).